

undersø gelse

NAVNEVANDRING

VAGN STEEN

1. Enkelte gange har jeg givet navn til noget.

Vi fik en kat i Tvedhuse, og Karin og Anna døbte den: 'Missi'. Da killingen kom, blev jeg spurgt. Kald den 'Sippi', sagde jeg, og det blev navnet på en stærk og aktiv hankat der senere fik lyst til jagt i skoven og blev skudt.

-- Missi! Sippi! råbte børnene, og så kom de.

Vi købte en stor robåd. Den fik navnet 'UDENBORDS'. Set fra læsestedet i badebukser.

I 60erne udgav jeg et tidsskrift: 'Digte for en daler'. Og i forlængelse af det: 'Teater for en tier'. De priser er tiden løbet fra.

I 1970 blev jeg knyttet til planlægning af større samlede byggerier.

Først i Søndermarken i Vejle. Et noget almindeligt navn, kommet da byen samlede jordene omkring. Så jeg fik mandat til at finde et andet. Det blev 'Løget by'. Et gammelt *løg-tved. Valgt mellem marknavne. Og ikke for eks. 'Hans Skovfogeds Banke' der også kunne være fristende.

Og sidste officielle navn blev til naboområdet til Galgebakken. I mit responsum skrev jeg at 'Rakkerkulen' var en nærliggende replik (som man næppe kunne bruge). Men 'Hyldespjældet' var fristende og blev foreslået og vedtaget – alle stemmer mod formanden. Gode danske ord i en uvant sammensætning. Og næppe til at sige om det er fra hylde eller hylde, men man kunne gerne lade en række hylde-træer vokse frem. Spjæld peger på formen, et firkantet jordstykke.

Min næste opgave var at foreslå gadenavne, og jeg lavede et for-

slag til brug for et moderne byggeri med lunefuldt forhold til et vejsystem. Det gik ikke igennem – der var som nævnt modvilje på højere sted. Men mit system blev brugt, udfyldt med andre eksempler. Andre end hvad? For eks ville jeg kalde en vej der gik gennem en bygning 'Blålyset' og få en slags porthvælving malet blå. Det var på et tidspunkt da 'Skråplanet' for veletablerede beboere fandtes – et navn man ikke vil byde økonomisk trængende.

I 2000 startede jeg Lyrikken Hus på Frederiksberg, og blandt andet kunne skrivende møde en konsulent. Men året efter omdøbte jeg det til 'Lyrisk skadestue'.

Og så er der bogtitlerne. Børnebogen AHAHANNAAAAA-AAAAA skal ikke siges men råbes, der er tretten A'er for de tretten kapitler. Og måske husker nogen 'riv selv' og 'skriv selv' fra 1965?

2. Hvordan vælger man formen for sit navn? Hvad læser man i sit eget navn?

Mon ikke Poul V. Rubow følte sig mere tilpas da han ændrede sit fornavn til Paul?

Og Vilhelm Marstrand slap for at blive faldt 'filhelm' under sine ophold sydpå da han stavede navnet med W, sådan som vi kender det i dag.

Susanne ser sikkert sig selv som mere interessant når stavemåden bli'r Suzanne.

Alfred Martin Jens Hansen fik mere styr på sit navn efter ændringen til Martin A. Hansen. Seks bogstaver på hver side af en form, ja kald det bare en runesten. Og andre kan opleve et strejf af ambivalent valgslægtskab med Johs. V. Jensen.

Og vi ved at Johan August Strindberg lagde en omfattende metafysik ind i forbogstaverne J A S. Han læste månedsnavnene ind: Juli, August, September. Og det satte omfattende astrologiske spekulationer i gang.

Kun fantasien kan sætte grænser for hvilke værdier et menneske læser ud af sit eget navn.

3. Hans Chr. Branner, alias H. Chr. Branner og Hans Branner ender omsider med skrivemåden H. C. Branner. Det kunne han og vi læse meget i.

Han har arbejdet med sine personers forbogstaver (i hvert fald efter romanen "Legetøj").

Den positive kvinde hedder noget med M. Og den store kvinde i "Ingen kender Natten" hedder Martha Maria Magdalene. Det kan indholdsfortolkes. Men hvis man ikke har dovne øjne, så ser man det symmetriske M som positivt, måske endda et tegn på kvinde. Med én undtagelse. Det er Mi-. Så kan der være en freudiansk forvrængning, for eks hysteri: Miriam, Michala.

Når kvinden bli'r ældre, er bogstavet stadig symmetrisk, nemlig W: Winnie.

Og kvinder med asymmetriske forbogstaver har afvigelser fra det harmoniske billede: Sylvis, Lydia.

Hermann, Hubert og Torsteinson er machotyper, hårde. Modsat Clemens, den bløde mand med det åbne bogstav C. Kan blive kaldt klovn og Claus Klumpe af sin partner.

For mig er der ingen tvivl om hvad Branner så i sine forbogstaver. Han har et ansigt med stærke træk, et H-ansigt. Men det har også C-træk: følsomme linjer, især om den smukke mund. Han har læst sig selv ind i sin definitive navneform. Spejlet sig.

Mon ikke det er vokset ud af hans manuskripter til hørespil. Før computeren skrev man rollerne med forbogstaver. Og det kunne sætte tanker i gang. Hvordan optræder M? Hvad siger C så til det?

Ingen kan forbyde nogen at læse træk ved navnet med store metafysiske overtoner. Navnet får en stor horisont. Kun fantasien sætter grænser.

4. Hvordan skriver man sit navn?

Signaturen er et vigtigt udtryk for en person. Så afgørende at man i Sverige ofte finder den hugget ind på gravsten.

Der kan være arbejdet med signaturen. Henning Carlsen indskrev sin kæreste Yvonne i sit navnetræk, han var ung.

5. Hvordan arbejder konkrete lyrikere med deres navn?

Det er forståeligt at Dr. Frantz Löffelholz valgte et forfatternavn. Det blev franz mon -- stavet med små bogstaver. Antagelig 'nom' bagfra, men jeg har ikke fået spurgt ham.

Aram Saroyan har set på de sidste bogstaver i for- og efternavn. Dem har han uanstrengt forenet i et nyt bogstav, et forlænget m. Som han til og med kalder for et digt. Han og vi andre kan læse det som digt.

Tom Ockerse bruger sine initialer T og O til at danne grundformerne cirkel og kvadrat. Det har jeg uddybet i en artikel der følger en stor mappe med litografiske visuelle digte.

Og jeg kan bruge mine egne initialer. Mine V-digte er såkaldt konkrete tekster som jeg kalder 'digte?'. Mine S-digte er de personlige tekster, som jeg kalder '-digte', altså Vagn Steen-digte. De to bogtitler fra 1964 og 1972.

6. Hvordan kan man gi' sit navn form? Eller: hvordan laver man et 'Navn-O-Gram' – dvs. 'den af Bogstaverne i et Navn dannede Figur'?

Det kunne man læse i 1928. 'Navn-o-grafien er en af de alleryngste Videnskaber, men tæller allerede paa den anden Side af Atlanten en Mængde begejstrede Dyrkere'.

Man arbejder frit, men der er grænser. Bogstaverne må ikke forvrides til ukendelighed og ikke stilles på hovedet.

LISBETH

Lisbeth bli'r fisk. Gudrun bli'r snegl. Eivind bli'r stafet.

7. Andre kan fortælle meget om valg af navne i litteraturen.

Som gymnasieelev spurgte jeg Martin A. Hansen om Lykkelige Kristoffer. Det afgørende for valget var læsningen Krist-offer. I rollen som offer for Kristus bli'r hovedpersonen lykkelig. Kan en oversætter til ikke-nordiske sprog redde den vigtige pointe?

ANNA er sit eget palindrom, staves ens forfra og bagfra. Det fik Kurt Schwitters meget ud af.

Og i en børnebog har jeg fulgt det op med ONNO + INNI. De er ens både forfra og bagfra, som de står og vendt på hovedet. Men så kan jeg ikke skrive 'og' mellem dem, det må blive et plustegn.

8. Man bli'r advaret mod uheldige sammenstød af fornavn og efternavn.

Oscar Sand fik en søn, og straks foreslog en på kollegiet fornavnet Anders.

Og forbogstaver kan ha' en mulig virkning forældrene ikke forudså.

Professor Søren Løvtrup ga' mig sin disputats. – Jeg forstår godt du staver fornavnet helt ud, kunne jeg ikke nære mig for at sige.

– Det havde jeg store problemer med i skolen, smilede maleren Poul Ekelund. – De kaldte mig Pekelund.’ Som kammeraterne måske ville stave ‘Pikkelund’.

Men sammenstødet kan bruges til noget. I går traf jeg Susanne Krogh der skriver ‘S.KROGH’ på sit visitkort og tegner en afpillet fisk, et ‘skrog’. Og ydermere har emailadressen susanne@skrogh.dk. Hvorfor ikke?

Og hvorfor ikke huske emailadresser? Den grønlandske Ivalu kalder sig Ulavi foran snabela. Og Ole Pedersen har et Opeder@

9. Jeg har ikke lige et citat ved hånden fra Hans Scherfig. Men i ‘Det forsømte forår’ er der en meget forelsket dreng.

Han siger pigens navn igen og igen.

Bare navnet ‘er et digt’.

Jo, man kan læse et navn som et digt, andres eller ens eget.

Man kan se det som et godt logo.

Ja, ligefrem læse en stor metafysik ind i et navn.

Kun fantasien kan sætte grænser for en forelsket skoledreng.

10. Lad mig røbe at jeg for 50 år siden arbejdede med orddannelse ved forkortning. Mange af eksemplerne var navne. Jeg studerede ‘Registreringstidende for Varemærker’ til mit speciale. Og det var en stor dag da jeg kunne datere overgangen fra S.O. (Standard Oil) til ESSO. Skrevet med rundet E, så den disciplin bogstaverne S og O har blev påført E’et.

Jeg mener disse overgange fra ‘alfabetsuppe’ til ‘ord’ og til formgivet ord var et afgørende skridt i varemærkernes historie.

Specialet – på 1090 sider – ligger ulæst. Jeg fik andet for. En række eksempler har professor Skautrup indføjet i sin sproghistorie, og en lille artikel om navnet Zero er blevet trykt. Måske får jeg ork til at åbne for godteposen.

11. Øgenavne er der skrevet meget om. Lidt om deres 'udvidede funktion'.

Vi kaldte ham 'Skryderen'. Han vidste det og slog hårdt hvis vi blev grebet i at bruge det.

Når vi spillede fodbold kunne nogen finde på at råbe 'Skryd!' -- i stedet for det helt legale 'skyd!'

Mere ondt var det når en nye elev blev sendt over til ham efter en 'kvartalsost'.

– Og du må endelig huske at sige hr. Schrøder-Nielsen. Ellers bli'r han meget vred.

Det var både et dumt ærinde i stil med kobbermagneten, og det var en sikker lussing der væltede den nyankomne om kuld.

12. Professor C. A. Bodelsen undersøgte de studerendes associationer ved en række udbredte efternavne. Og det blev et digt i DIGTE? fra 1964. Jens Kruuse skriver i sin anmeldelse 'Konkretlyrik i Danmark':

"Hvem kan undgaa at opleve en slags svimmelhed (eller kan mange det?) ved denne leg med en typografisk blok:

MADSEN er tyk, urolig og rødmosset ligesom
HANSEN og OLSEN der blot er lidt tykkere
PETERSEN CHRISTENSEN og FREDERIKSEN er
lyse NIELSEN LARSEN og JOHANSEN er blege
modsat MADSEN og OLSEN i den undersø
gelse jeg refererer til er begrebet gemytlig
hed ikke medtaget men mon ikke OLSEN

Det begynder som en af disse gaader, hvori man ved deduktion skal regne ud, hvem der er hvis fætter, og det faar pludselig ny dimension ved at der er tale om noget seriøst, en undersøgelse

(sociologisk?) og ved en orddeling. Dette *undersø* har graagrønne skær i dybden (Tog bølgen land?) – for at læseren endelig oplever store vidder ved slutningen uden dens spørgsmaalstegn “men mon ikke Olsen”. Det er en roman, det er et lyrisk digt, det er en satire, det er en leg, men hvor det skaber alvor.”

13. Er der nogen der ønsker kildehenvisninger? Dem vil jeg gerne lægge ind på hjemmesiden hos en god ven:

www.bjornetjenesten.dk/VagnSteen

som hilser læsere der er nået så langt

VAGN STEEN F. 1928. UNIVERSITETSLEKTOR I GÖTEBORG, UNIVERSITETSADJUNKT I ÅRHUS, PROFESSOR VED INDIANA UNIVERSITY OG UNIVERSITY OF ILLINOIS. HAR BL.A. UDGIVET DIGTE? (1964), RIV SELV (1965), SKRIV SELV (1965), TEKNISK ER DET MULIGT (1967), ET GODT BOGØJEA HOLE BOOK (1969). DESUDEN ET DUSIN TV-KORTFILM OG SMÅ TUSIND RADIOPROGRAMMER. EMIL AARESTRUPMEDAILLEN 1985. FORENINGEN FOR BOGHAANDVÆRKS ÆRESPRIS 1995. HAR UDSTILLET DIGTE, SENEST PÅ NATIONAL GALLERY I CAPE TOWN 2003.